

Klimatske promjene koje će manifestovati u porastu ljetnjih i zimskih temperatura zahvaćće i BiH

Da li nam prijeti nestašica vode?

Posebno je karakteristično očekivano smanjenje snježnih padavina što će se odraziti na snabdjevanje vodom podzemnih akvifera. Nedostatak vode, ukoliko se ne izvrše određena prilagođavanja, osjetićće poljoprivreda, hidroenergetika, stanovništvo

Piše: Prof.dr BORISLAV JAKŠIĆ

Zbog poznatih razloga BiH nije mogla da uzme učešće u svjetskom procesu borbe protiv klimatskih promjena od njegovih samih početaka u Riju i Kjotu. Ipak, naknadno, kod nas je prepoznata važnost ovoga pitanja te se nakon potpisivanja i ratifikacije UN Okvirne konvencije o klimatskim promjenama (UNFCCC) 2000. god. stvorila jasna politička opredjeljenost da se radi na ispunjavanju preuzetih međunarodnih obaveza uz respektovanje globalnih, regionalnih i nacionalnih interesa.

ŠANSZA ZA ZEMLJE U RAZVOJU

Funkciju kontakta BiH sa Konvencijom UNFCCC, tzv. Focal pointa, ima Ministarstvo prostornog uređenja, građevinarstva i ekologije RS. Od samog početka, Focal point je u stalnoj saradnji sa Sekretarijatom ove Konvencije i naši predstavnici učestvuju u radu COP i savjetodavnih organa Konvencije. Svakako, osnovna obaveza potpisnice ove Konvencije je izrada Prvog nacionalnog izvještaja gdje za zemlje u razvoju, gdje pripada i BiH, se obezbjeđuje stručna i finansijska pomoć. Ovo se odvija putem GEF-a.

Važno je naglasiti da je od samog početka djelovanja BiH u okviru ove Konvencije relevantnim činiocima u BiH bilo jasno da pitanje klimatskih promjena nije samo problem zaštite životne sredine nego i ekonomski, društveni i politički problem, a isto tako i velika razvojna šansa za zemlje u razvoju.

BiH je 2007. godine ugovorom regulisala finansiranje izrade Prvog nacionalnog izvještaja (INC) preko GEF-a i odabrala UNDPBiH kao implementacionu agenciju.

Focal point je odmah otpočeo pripremu za izradu INC i uz saglasnost relevantnih entitetskih i državnih institucija u decembru 2007. god. je zaključio da UNDPBH organizuje izradu INC uz korištenje stručnih snaga iz BiH i nadzor i pomoć Projektnog odbora u koji je bila uključena kompletna Međuentitetska komisija za životnu sredinu.

Na osnovu javnog konkursa sa više od 180 kandidata izabran je stručni tim na čelu sa koordinatorom Projekta, tri tim lidera, sekretarom Projekta i 50 domaćih eksperata iz 14 relevantnih oblasti.

U skladu sa propisima i uputstvima Sekretarijata UNFCCC i GEF-a, Projekat je rađen na engleskom jeziku radi

međunarodne kontrole i nakon prevođenja na naš jezik, od oktobra 2009-te godine otpočela je verifikacija od strane entitetskih i državnih vlasti kao i njegova javna promocija.

Nakon svih ovih obavezujućih aktivnosti Focal point je u maju ove godine dostavio Sekretarijatu UNFCCC INC Bosne i Hercegovine na engleskom jeziku na oko 200 stranica i uz posebni dodatak sa zahtjevanim priložima i tabelama.

Nakon što je ovaj dokument urađen i nakon što je prošao sve procedure verifikacije u BiH, može se konstatovati slijedeće:

- INC je u potpunosti urađen u skladu sa propisima UNFCCC,
- tokom izrade ovog dokumenta uočene su određene poteškoće vezane za nedostatak zvaničnih stručnih podataka kao i onih statističkih (npr. broj stanovnika),
- koordinacija između Focal pointa, UNDPBH, Projektnog odbora i stručnog radnog tima bila je na zavidnom nivou,
- dokument je faktografski prikazao situaciju u BiH i ukazao na neophodnost integralnog sagledavanja i implementacije svih aktivnosti u BiH u okviru načela i potreba ova Konvencije,
- izradom INC BiH je ispunila svoju osnovnu obavezu

prema UNFCCC,

- još važnije je da su ovim dokumentom u određenom obimu identifikovane klimatske promjene u BiH, date prognoze promjena, procjenjena je ranjivost prostora, eko-sistema, uslova življenja kao i ranjivost privrede,

- izradom INC i predajom Sekretarijatu UNFCCC, Bosna i Hercegovina zvanično postaje aktivan učesnik svjetskog procesa dogovaranja oko adaptacije klimatskim promjenama i njihovog ublažavanja.

Potpuno je jasno da područje jugoistočne Evrope može da očekuje velike klimatske promjene koje će se naročito manifestovati u porastu i ljetnih i zimskih temperatura, te u promjenama režima padavina. Posebno je karakteristično očekivano smanjenje snježnih padavina što će se odraziti na snabdjevanje vodom podzemnih akvifera. Nedostatak vode, ukoliko se ne izvrše određena prilagođavanja, osjetićće poljoprivreda, hidroenergetika, stanovništvo. Ukratko - značajno će se promijeniti uslovi života i rada o čemu će, nadamo se, ponuditi odgovarajuća rješenja Drugi nacionalni izvještaj BiH (SNC) čija izrada treba uskoro da otpočne

RANJIVOST PROSTORA BIH

Uz respektovanje zajedničkih aktivnosti regije zapadnog Balkana, BiH treba da uspostavi sistem za praćenje i prognozu klimatskih promjena, da iznađe pouzdane metode procjene ranjivosti po sektorima, da uradi strategije, planove i programe adaptacije klimatskim promjenama da ih uključi u dugoročne planove razvoja. Kako ovo omogućava povećanje zaposlenosti i brži ekonomski rast, BiH treba da koristi pogodnosti koje daje Adaptacioni fond UNFCCC.

Klimatske promjene, ranjivost prostora BiH, mjere adaptacije i mjere za smanjenje emisija stakleničkih gasova trebaju da se organizovano i u kontinuitetu provode. Treba prihvatiti i prilagoditi našim uslovima trendove koji su u mnogim zemljama, pa i onim iz susjedstva, pokazali zadovoljavajuće rezultate. Evo nekih: u području poljoprivrede i sektoru voda potrebno je razvijati višenamjenske akumulacije te inovirati poljoprivrednu proizvodnju i uzgoj stoke. U svim sektorima potrebno je povećati efikasnost korišćenja energije. Kako su gradovi najveći generatori gasova sa efektom staklene bašte oni bi trebali da budu lideri u implementaciji predloženih dugoročnih aktivnosti.

